

Uit de natuurbescherming

tekening M. J. C. Kolvoort

Zojuist is verschenen de ANWB recreatie-brochure (nr 3): 'Hollands-Utrechts plasseengebied', te bestellen door storting van f 7,50 op giro 48 80 t.n.v. ANWB Den Haag, onder vermelding van het verlangde. De brochure werd samengesteld door de ANWB, de Contact Commissie voor Natuur- en Landschapsbescherming en de Koninklijke Nederlandse Watersportbond. Deze instellingen maken hierin hun wensen kenbaar t.a.v. de toekomstige ontwikkelingen van landschap, natuurbescherming en recreatie in het groene hart van Holland en aangrenzende Utrecht. Alle factoren, zoals recreatie, natuurbehoud, verkeer, milieu, landschapsbouw etc. komen afzonderlijk aan de orde evenals de gewenste ontwikkeling per plas.

Bijgevoegd zijn twee kaarten van het gebied. De ene geeft de huidige toestand en de door de overheden ontworpen plannen weer, de andere de toekomstvisie van de samenstellers.

De Stichting Natuur en Milieu (werkorgaan van de Contact Commissie voor Natuur- en Landschapsbescherming, De Nederlandse Vereniging tegen Water-, Bodem- en Luchtverontreiniging, Stichting Centrum Milieuzorg en de Vereniging tot behoud van Natuurmonumenten) geeft sinds kort het blad 'Natuur en Milieuzorg' uit. Dit blad verschaft informatie in de vorm van korte berichten over bedreigingen van het milieu overal in den lande, milieu- en natuurbeschermingsacties van de Stichting en andere werkgroepen, verschenen publicaties, adressen van werk- en actiegroepen, tentoonstellingen enz.

Enkele onderwerpen uit het tweede nummer (april 1973, 31 pag.): protest tegen het afzagen van meidoorns; Ooypolder voorlopig gespaard, aanbod hulp aan werkgroepen van Bryologische Werkgroep K.N.N.V.; Vossenbroek bedreigt natuurgebied (actie K.N.N.V. afd. Epe/Heerde); inzamelingsactie afgewerkte olie; waterwinbeleid onder de loep; grenzen van Leusdens groei.

Werk- en actiegroepen voor natuurbehoud en milieubeheer ontvangen het blad gratis. Alle anderen die bij willen blijven op dit gebied betalen f 10,— voor een jaarabonnement en ontvangen hiervoor 6 nummers. Postgiro 21 03 00 t.n.v. Centrum Milieuzorg, Amsterdam.

B. van Leeuwen, secretaresse van de Natuurbehoudcommissie

Het natuurreservaat 'De Blankaart' in West Vlaanderen

Het natuurreservaat de Blankaart is een natuurgebied in België dat onder toezicht staat van de Belgische Natuur- en Vogelreservaten VZW te Brussel. Het ligt ca 25 km van de kust en 40 km van Brugge in het polderlandschap van de Yzervallei, en is omgeven met broeklanden, die 's winters geheel of gedeeltelijk onder water staan. Die polders zijn ontstaan onder invloed van de zee in de subatlantische periode, ongeveer 5000 jaar voor Chr. Daarvóór was het een bos-veenlandschap. Tussen de 4e en 8e eeuw overstroomden de polders, het veen werd grotendeels via de kreken weggespoeld en er ontstond door bezinking klei. Onder deze klei zit dus nog een laagje veen, dat men in West Vlaanderen 'darin' noemt. Dit veen werd weer ontgonnen om als brandstof gebruikt te worden. Door deze afgravingen is de Blankaart ontstaan.

Het is nu een gebied van 50 ha water en van 20 ha rietmoeras. De preciese ouderdom van de

Blankaart weet men niet; wèl komt de Blankaart al voor op een kaart van 1562 van de Brugse landmeter en schilder Pieter Pourbus.

De Blankaart wordt gevoed door 6 beken. 's Winters stijgt het wateroppervlak enorm, de broeklanden staan onder water en het wateroppervlak is dan toegenomen tot 700 à 800 ha. Aan dit grote wateroppervlak heeft de Blankaart dan ook hoogstwaarschijnlijk zijn naam te danken. Zoekt men het woord op in het West-Vlaamse Idioticon van De Bo (1872), dan vindt men voor het woord de betekenis 'vijver', dat weer komt van 'het staat blank'. De Blankaart bestaat uit 2 delen nl. de grote en de kleine vijver. Bij de kleine vijver is goed te zien dat er aan de Z.O.-kant minder begroeiing is dan aan de N.O.-kant. Dit komt doordat de Blankaart zich geleidelijk verplaatst naar het noordoosten. De oorzaak hiervan is de overheersende zuidwestelijke wind. Bij de grote vijver is de meeste begroeiing te vinden aan de Z.W.-kant. Daarbij speelt ook de golfslag een rol. De vijvers zijn gemiddeld nog geen meter diep zodat beide 's winters totaal bevrozen en 's zomers uitdrogen kunnen.

Het gebied is zowel ornithologisch als botanisch waardevol. Het is dan ook in 1959 tot natuurreservaat verheven. Het aantal waterwildjagers heeft zich echter na 1959 sterk uitgebreid, de rust voor het waterwild is daarom evenredig teruggelopen. Het water is eutroof (voedselrijk) wat nog verergerd wordt door aanvoer van kunstmeststofresiduen.

De verschillende vegetaties die in het reservaat voorkomen behoren tot het:

1. *Fonteinkruidenverbond* (*Potamion eurosibiricum*) met o.a. Waterlelie, Gekruld fonteinkruid en Waterpest (*Elodea canadensis*).
2. *Rietverbond* (*Phragmition eurosibiricum*), de verlandingszône van open water naar broekland met o.a. Riet, Grote egelskop, Zwanebloem en Pijlkruid.
3. *Elzenbroekbos* (*Alnion glutinosae*).
4. *Grote zeggenverbond* (*Magnocaricion elatae*), verder landinwaarts. Hierin zien we o.a.

Moeraswalstro, Oeverzegge, Moeraslathyrus, Zwarte els en diverse wilgesoorten.

Voor de vogels is de Blankaart een belangrijk natuurgebied. Als broedvogels treffen we in en om het reservaat nog roofvogels aan, o.a. de Bruine kiekendief, jaarlijks 1 à 2 paartjes (in geheel België zijn er jaarlijks $\pm$ 5 broedende paren). De Torenvalk heeft zich in 1972 in West-Vlaanderen uitgebreid; op de Blankaart heeft één paar gebroed. Enkele andere broedvogels voor de Blankaart zijn Fuut, Roerdomp, Zomertaling, Waterral, Kievit, Grutto, Snor en Bosrietzanger. In totaal werd er een 80-tal broedvogelsoorten vastgesteld. Ook is de Blankaart een belangrijk vogelringstation. In het dienstjaar 1967 werden er 8422 vogels geringd, verdeeld over 106 soorten, in 1968 4617 vogels, verdeeld over 94 soorten.

Tijdens de winter, wanneer de broeklanden onder water staan, neemt het aantal soorten eenden toe. Wintertalingen en Smienten zijn er dan in grote getale. Ook Kleine zwanen, Kolganzen en Kuifeenden kunnen we er in de winter in aantal aantreffen. In totaal werden er op de Blankaart circa 250 verschillende vogelsoorten geobserveerd.

Het reservaat is een van de weinige plaatsen in België waar in het water en het rietmoeras de Otter nog leeft. Na de laatste wereldoorlog is het aantal broedparen van de Blauwe reiger in België sterk teruggelopen; tot voor enkele jaren waren er in West-Vlaanderen nog slechts 4 kolonies. Sinds 1959 heeft men op de Blankaart gepoogd de Blauwe reiger als broedvogel terug te krijgen. In 1967 werden er 10 Blauwe reigers uit Nederland overgebracht, in samenwerking met het R.I.V.O.N. Dit uitzetten had groot succes: er zijn nu 52 paren!

In 1966 is men begonnen met het uitzetten van de Aalscholver. Dit gaat evenwel wat moeilijker. De Aalscholver is nl. pas na vier jaar geslachtsrijp. Eén paar had daarna eens vier jongen, maar hiervan is er niet één teruggekomen. In 1973 zal men nieuwe pogingen ondernemen.

Bij het natuurreservaat de Blankaart is een volkshogeschool en konferentieoord van dezelfde naam. De volkshogeschool organiseert cursussen over het thema 'Mens en Natuur'. De onderwerpen, die men daarbij behandelt, hebben betrekking op de huidige problematiek van ons milieu. Er zijn tevens excursies naar het Vlaamse heuvelland en de broeklanden om de Blankaart en het Zwin. Men kan op deze manier een goed beeld krijgen van het West Vlaamse landschap. Het adres is: Volkshogeschool De Blankaart, Woumen, West-Vlaanderen (België).

Blankaart-Cursussen 1973:

9 juli - 14 juli: MENS EN NATUUR (I).

De funktie van landschap en milieu in het kader van de menselijke activiteit. Een zomerweek met een uitgebreid stuk natuurexploitatie in polder, moeras en duin.

Prijs ongeveer f 115,—, jongeren: f 90,— p.p.

23 juli - 28 juli: MENS EN NATUUR (II).

Als 9 - 14 juli, maar geen 'vervolgweek'. We verwachten andere interesse en bieden andere informatie en excursies in een stuk natuur(problematiek) in Vlaanderen.

Prijs ongeveer f 115,—, jongeren f 90,— p.p.

Literatuur: P. Houwen en A. Timmerman, 1969, De Blankaart, De Lev. Nat. 72 pp. 244-250.

Adres van de schrijver: